

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.55) มีอายุระหว่าง 40-60 ปี รับราชการมาเป็นระยะเวลา 20-30 ปี (ร้อยละ 64.18) ผู้บริหารจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 44.78) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้นๆ เป็นระยะเวลาต่ำกว่า 1 ปี ผู้บริหารส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.65) มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเอกการศึกษานอกโรงเรียน (ร้อยละ 29.41) ผู้บริหารเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.52) เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด โดยได้รับความรู้ในรูปแบบการดูงานหรือเยี่ยมชมการดำเนินงานห้องสมุดในประเทศเป็นจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 85.94) และผู้บริหารมีความต้องการที่จะได้รับความรู้ในรูปแบบของการดูงาน และเยี่ยมชมการดำเนินงานห้องสมุดในประเทศเป็นจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 88.06) อีกเช่นกัน

1.2 บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.37)

มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนั้น ๆ เป็นเวลามากกว่า 6 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 49.21) บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.56) มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.92) สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และส่วนใหญ่เป็นผู้มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด (ร้อยละ 71.44)

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารด้านห้องสมุดประชาชน

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นว่า ผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านห้องสมุดประชาชนโดยทั่วไปในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารในภาพปฏิบัติงานด้านห้องสมุดประชาชนทั้งสี่ด้าน ปรากฏว่าบทบาทของผู้บริหารในด้านบริหารงานห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านวิชาการห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และ

ด้านหน่วยบริการห้องสมุด (ตารางที่ 15) บทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

ก. ด้านบริหารงานห้องสมุด ซึ่งประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุห้องสมุด 36 ประเด็น บทบาทที่ปฏิบัติจริงในเกณฑ์สูง มี 25 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยคำตอบมีดังนี้

1. การเงิน

- 1.1 อำนวยความสะดวกในการเบิก-จ่ายเงิน ($\bar{X} = 4.31$)
- 1.2 ให้โอกาสแก่บรรณารักษ์ในการมีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 3.97$)
- 1.3 ควบคุมและตรวจสอบการเงินของห้องสมุด ($\bar{X} = 3.93$)
- 1.4 วางนโยบายประมาณห้องสมุด ($\bar{X} = 3.90$)
- 1.5 จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานห้องสมุด ($\bar{X} = 3.82$)
- 1.6 มีส่วนร่วมในการทำรายงานการใช้งบประมาณของห้องสมุดเสนอกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกปี ($\bar{X} = 3.75$)
- 1.7 กำหนดแผนปฏิบัติการกิจกรรมห้องสมุด โดยใช้เงินบำรุงการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.64$)
- 1.8 มีส่วนร่วมในการทำประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อขอตั้งงบประมาณห้องสมุด ($\bar{X} = 3.61$)

2. บุคลากร

- 2.1 ให้โอกาสบุคลากรห้องสมุดเข้าร่วมประชุมประจำเดือนหรือประชุมพิเศษร่วมกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ($\bar{X} = 4.54$)
- 2.2 พิจารณาความดีความชอบของบุคลากรห้องสมุดโดยเท่าเทียมกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ($\bar{X} = 4.31$)
- 2.3 ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรห้องสมุด ($\bar{X} = 4.13$)
- 2.4 ติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุด ($\bar{X} = 4.09$)
- 2.5 วางนโยบายด้านบุคลากรห้องสมุด ($\bar{X} = 3.90$)
- 2.6 หาวิธีเพื่อให้มีการปรับตำแหน่งบุคลากรห้องสมุด ($\bar{X} = 3.79$)

2.7 ให้ความรู้เรื่องขั้นตอนการโต้ตอบหนังสือราชการแก่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ($\bar{X} = 3.66$)

3. อาคารสถานที่

3.1 ปรับปรุงบริเวณภายนอกอาคารห้องสมุด ($\bar{X} = 3.99$)

3.2 ดำเนินการสร้างอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ ($\bar{X} = 3.92$)

3.3 ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารห้องสมุด ($\bar{X} = 3.85$)

3.4 วางแผนจัดเนื้อที่ภายในอาคารห้องสมุดให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.85$)

4. ครุภัณฑ์

4.1 จัดสรรครุภัณฑ์ให้ห้องสมุดที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยสอดคล้องกับความต้องการของห้องสมุดแต่ละแห่ง ($\bar{X} = 4.07$)

4.2 สำรวจความต้องการครุภัณฑ์ห้องสมุดทุกปี โดยให้บรรณารักษ์จัดทำประมาณการครุภัณฑ์ตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชน ($\bar{X} = 4.00$)

4.3 ซ่อมแซมครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี ($\bar{X} = 3.91$)

5. วัสดุห้องสมุด

5.1 อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุสำนักงานของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ($\bar{X} = 4.16$)

5.2 วางนโยบายการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่านโดยสอดคล้องกับนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และความต้องการของผู้ใช้ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$)

5.3 ดำเนินการเพื่อให้ห้องสมุดได้รับบริจาควัสดุการอ่านจากท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.73$)

บทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์ต่ำในด้านบริหารงานห้องสมุดคือ สอบสวนและพิจารณาโทษวินัยร้ายแรงของบุคลากรห้องสมุด

ข. ด้านวิชาการห้องสมุด จากประเด็นที่ผู้บริหารปฏิบัติจริง 15 ประเด็น บทบาทที่ปฏิบัติในเกณฑ์สูง 7 ประเด็น คือ

1. ส่งเสริมให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเข้าร่วมประชุมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ ($\bar{X} = 4.10$)
  2. ส่งเสริมให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ศึกษาต่อด้านบรรณารักษศาสตร์ ($\bar{X} = 3.91$)
  3. ส่งเสริมให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ดูงานห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.90$)
  4. สสำรวจความพร้อมของห้องสมุดในการ เป็นแหล่งให้บริการทางการศึกษาของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$)
  5. จัดให้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดให้คำแนะนำและช่วยเหลืองานห้องสมุดแก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดอำเภอ และคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มาขอคำปรึกษา ($\bar{X} = 3.84$)
  6. ความพึงพอใจของห้องสมุดดำเนินงานด้าน เทคนิคตามระบบสากล ($\bar{X} = 3.81$)
  7. สสำรวจความสนใจในการอ่านของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.75$)
- ค. ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด มีงาน 2 ลักษณะคือ บริการภายในห้องสมุดและกิจกรรมภายในห้องสมุด ในบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริง 27 ประเด็น บทบาทที่ปฏิบัติในเกณฑ์สูงมี .11 ประเด็น ตามลำดับค่าเฉลี่ยค่าตอบดังนี้
1. บริการภายในห้องสมุด
    - 1.1 ทหารวิธีเชิญชวนให้ประชาชนมาใช้บริการ ($\bar{X} = 4.15$)
    - 1.2 สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดทำสื่อแนะนำห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.01$)
    - 1.3 ร่วมวางแผนการจัดมริวเพื่อที่อ่านหนังสือในห้องสมุดอย่างเหมาะสมและสะดวกในการใช้วัสดุการอ่าน ($\bar{X} = 4.00$)
    - 1.4 สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดบริการข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ หรือข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัด ($\bar{X} = 3.99$)
    - 1.5 วางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดโดยสอดคล้องกับระเบียบกรมการศึกษาณอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.90$)

1.6 สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดบริการแนะนำการอ่าน ($\bar{X} = 3.82$)

1.7 สนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดบริการรวบรวมบรรณานุกรมในเรื่องที่น่าสนใจ
เผยแพร่ หรือบริการเฉพาะบุคคล ($\bar{X} = 3.76$)

1.8 อำนวยความสะดวกในการบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า
($\bar{X} = 3.64$)

2. กิจกรรมภายในห้องสมุด

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดนิทรรศการ ($\bar{X} = 4.48$)

2.2 สนับสนุนให้บรรณารักษ์คิดโครงการกิจกรรมใหม่ ๆ ($\bar{X} = 4.21$)

2.3 อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของห้องสมุด ($\bar{X} = 4.10$)

บทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงอยู่ใน เกณฑ์ค่า ในเรื่องเกี่ยวกับการบริการภายใน
ห้องสมุด คือเรื่องสนับสนุนให้มีการถ่ายเอกสารในห้องสมุด ($\bar{X} = 2.01$) และในเรื่องเกี่ยวกับ
กิจกรรมภายในห้องสมุด คือเรื่องส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดการแสดงหุ่นและการ
แสดงละคร ($\bar{X} = 2.45$ และ $\bar{X} = 2.22$ ตามลำดับ)

ง. ด้านหน่วยบริการห้องสมุดใน 8 ประเด็นที่ศึกษา บทบาทที่ปฏิบัติจริงซึ่งอยู่ใน
เกณฑ์สูง มี 2 ประเด็นดังนี้

1. จัดหน่วยนำหนังสือออกบริการในชนบทร่วมกับหน่วยบริการเคลื่อนที่ของ
จังหวัดและอำเภอ ($\bar{X} = 3.76$)

2. จัดให้มีการหมุนเวียนหนังสือระหว่างห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุด
ประชาชนอำเภอ และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในรูปแบบหีบหนังสือหรือกระเป๋าสตางค์เคลื่อนที่
($\bar{X} = 3.76$)

บทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงอยู่ใน เกณฑ์ค่า ในด้านหน่วยบริการห้องสมุดคือ เรื่อง
จัดให้มีห้องสมุดสาขาตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่นใน เรือนจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำจังหวัด
($\bar{X} = 2.01$) และเรื่องจัดให้มีบริการเคลื่อนที่โดยทางเรือ ($\bar{X} = 1.45$)

3. ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและบรรณารักษ์

เมื่อ เปรียบเทียบค่าความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับบรรณารักษ์ปรากฏว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีความคิดเห็นต่อบทบาทของตนแตกต่างจากความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดทุกด้าน (ตารางที่ 15) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยจากบทบาทที่ปฏิบัติจริงของความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดด้านห้องสมุดประชาชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและความคิดเห็นของบรรณารักษ์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านบริหารงานห้องสมุด ด้านวิชาการห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุดรวม 86 ประเด็น พบว่ามี 71 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ โดยผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีความเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านงานห้องสมุดประชาชนในระดับสูงกว่าความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ส่วนอีก 15 ประเด็นนั้นมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ เมื่อพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ก. ด้านบริหารงานห้องสมุด จากประเด็นที่ศึกษา 36 ประเด็น (ตารางที่ 11) พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ถึง 33 ประเด็น โดยผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของบรรณารักษ์ ส่วนอีก 3 ประเด็น มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ คือคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานในห้องสมุด สอบสวนและพิจารณาโทษวินัยร้ายแรงของบุคลากรห้องสมุดและดำเนินการสร้างห้องสมุด เป็นเอกเทศ

ข. ด้านวิชาการห้องสมุด ประเด็นที่ศึกษา 15 ประเด็น (ตารางที่ 11) ปรากฏว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ทั้ง 15 ประเด็น โดยผู้บริหารมีความเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของบรรณารักษ์

ค. ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด จากประเด็นที่ศึกษา 27 ประเด็น (ตารางที่ 14) มี 19 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ โดยผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของ

บรรณารักษ์ ส่วนอีก 8 ประเด็นมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ความคุมและดูแลการให้บริการยืม-คืนหนังสือ สนับสนุนให้มีการถ่ายเอกสารในห้องสมุด ส่งเสริม และสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมการวิจารณ์หรือสนทนาหนังสือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมการประกวดการอ่าน ส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรม การทายปัญหา ส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์/วิดีโอ ส่งเสริม และสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมการเล่านิทาน และส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์ จัดกิจกรรมการแสดงหุ่น

ง. ด้านหน่วยบริการห้องสมุด ปรากฏว่าประเด็นที่ศึกษา 8 ประเด็น (ตาราง ที่ 14) มี 4 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร เห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความเห็นของบรรณารักษ์ ส่วนอีก 4 ประเด็น มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ร่วมมือกับสถาบัน การศึกษาในจังหวัดทวนเวียนหนังสือเพื่อบริการการอ่านแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง จัดให้ มีบริการเคลื่อนที่โดยทางรถยนต์ จัดให้มีบริการเคลื่อนที่โดยทางเรือ และจัดให้มีห้องสมุดสาขา ตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ในเรือนจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำจังหวัด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่าบทบาทที่ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปฏิบัติจริง ด้านห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านบริหารงานห้องสมุดที่มีค่าเฉลี่ย ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริหารงานห้องสมุดใน เกณฑ์สูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านวิชาการ ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุด ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีบทบาทปฏิบัติจริงมากที่สุดในด้านบริหารงานห้องสมุด ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญน่าจะเป็น เพราะลักษณะ การปฏิบัติงานราชการในด้านบริหารงานห้องสมุด ซึ่งประกอบด้วย การเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุห้องสมุด เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของ ทางราชการอย่างเคร่งครัด เช่น งานเกี่ยวกับการเงินงบประมาณผู้บริหารต้องปฏิบัติตาม หลักการและกฎเกณฑ์ของการงบประมาณ เงินบำรุงการศึกษาต้องปฏิบัติตามระเบียบของ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุ ห้องสมุดต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เป็นต้น ทำให้ผู้บริหารสนใจที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ใน เกณฑ์สูงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น

สำหรับงานด้านอื่น ๆ คือ ด้านวิชาการห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายใน ห้องสมุด ด้านหน่วยบริการห้องสมุด ซึ่งค่อนข้างจะเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้านทาง บรรณารักษศาสตร์ ผู้บริหารไม่ได้ศึกษาในสาขามรรณารักษศาสตร์เลย และได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดในรูปแบบการดูงาน และการเยี่ยมชมงานห้องสมุดในประเทศเป็นจำนวน สูงสุด (ร้อยละ 89.94) จึงน่าจะทำให้ผู้บริหารมีความรู้ในการดำเนินงานห้องสมุดไม่ลึกซึ้งนัก บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในด้านวิชาการห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุด จึงน้อยกว่าด้านบริหารงานห้องสมุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมี รายละเอียดดังนี้

ก. บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริหารงานห้องสมุด ประกอบด้วย เรื่องเกี่ยวกับการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์และวัสดุห้องสมุด ผู้บริหารปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการเงินใน เกณฑ์ สูงอันดับหนึ่ง คือ เรื่องอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงิน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเห็นว่า เรื่องนี้เป็น เรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบ โดยตรง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สมสรวง พฤติกุล (2522 : 156) ที่พบว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริง ด้านการเงิน เป็นอันดับหนึ่งใน เรื่องการอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงิน

บทบาทเกี่ยวกับบุคลากรที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงซึ่งมีค่า เฉลี่ยค่าตอบสูงอันดับหนึ่งคือ ให้โอกาสบุคลากรห้องสมุด เข้าร่วมประชุมประจำ เดือนหรือประมุขพิเศษร่วมกับอาจารย์และ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องดูแล เอาใจใส่ห้องสมุดประชาชน ในฐานะ เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด บทบาทในเรื่องนี้ของผู้บริหาร เป็น เรื่องสำคัญและยอมรับกันทั่วไปดังปรากฏว่า ในการประชุม ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้กำหนดแนวนโยบายในการปฏิบัติงานประการหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารปฏิบัติคือ เมื่อมีการ

ประชุมประจำ เดือนหรือประชุมพิเศษต้องให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง เพื่อทราบแนวนโยบายและแนวปฏิบัติ (ผลการประชุมศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2529 : 20)

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ครูภัณฑ์ และวัสดุห้องสมุด ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีบทบาทเกี่ยวกับอาคารสถานที่ใน เกณฑ์สูงสองอันดับแรก ในเรื่องปรับปรุงบริเวณภายนอกอาคารห้องสมุด และดำเนินการสร้างอาคารห้องสมุด เป็นเอกเทศ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่าบริเวณภายนอก เช่น รั้ว สนาม สวนไม้ดอก-ไม้ประดับ และไม้ร่มเงา ถ้าหากมีการปรับปรุงให้สะอาด ร่มรื่น ย่อมเป็นสิ่งดึงดูดให้คนที่ผ่านไปมาอยากเข้ามาใช้บริการห้องสมุด ขณะเดียวกันถ้าหากตัวอาคารห้องสมุดเป็น เอกเทศก็ย่อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ และการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด ในเกณฑ์สูงอันดับหนึ่งใน เรื่องหาวิธี เชิญชวนให้ผู้ใช้มาใช้บริการห้องสมุด ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร เห็นความสำคัญที่จะให้ประชาชนมาใช้บริการห้องสมุด จึงมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับอาคารสถานที่ใน เรื่องการปรับปรุงบริเวณภายนอกอาคารห้องสมุด และการสร้างอาคารห้องสมุด เป็น เอกเทศใน เกณฑ์สูงอันดับหนึ่งการปรับปรุงบริเวณภายนอกอาคารห้องสมุด เป็นที่ยอมรับกันว่ามีผลสำคัญดังปรากฏว่าในการประชุมศึกษานิเทศก์และผู้บริหารที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงานประการหนึ่งคือ การพัฒนาห้องสมุดในลักษณะของอาคาร ได้แก่ ให้มีความสะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย ชวนให้ผู้ที่ผ่านไปมาอยากเข้ามานั่งอ่าน (ผลการประชุมศึกษานิเทศก์และผู้บริหารที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2529 : 20) และสำหรับการดำเนินการสร้างอาคารห้องสมุด เป็นเอกเทศนั้นจากผลการวิจัยของ สมสรวง พฤติกุล (2522 : 150) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหาร (อธิการ) มีบทบาทปฏิบัติจริงด้านอาคารสถานที่ใน เกณฑ์สูง คือ การสร้างอาคารห้องสมุด เป็นเอกเทศ อีกประการหนึ่งนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้เร่งรัดให้ห้องสมุดประชาชนมีอาคารเป็นเอกเทศ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทที่ปฏิบัติจริง เกี่ยวกับอาคารสถานที่เหมาะสม

บทบาทที่ปฏิบัติจริง เกี่ยวกับครูภัณฑ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใน เกณฑ์สูงอันดับหนึ่งคือ จัดสรร

ครุภัณฑ์ในท้องสมุดที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยสอดคล้องกับความต้องการของท้องสมุดแต่ละแห่ง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะในการจัดสรรครุภัณฑ์ท้องสมุดแต่ละจังหวัดนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน จะจัดสรรโดยไม่ระบุว่า เป็นครุภัณฑ์ของท้องสมุดประชาชนแห่งใดในจังหวัดนั้น จึงเป็นหน้าที่ โดยตรงที่ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่จะต้องพิจารณาจัดสรรครุภัณฑ์ที่กรมฯ จัดส่งมาให้ท้องสมุดที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยสอดคล้องกับความต้องการของท้องสมุดแต่ละแห่ง

บทบาทที่ผู้บริหารได้ปฏิบัติ เกี่ยวกับวัสดุท้องสมุด เกณฑ์สูงอันดับหนึ่งคือ อำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุสำนักงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้รับงบประมาณในแต่ละปีในการจัดหาวัสดุสำนักงานสำหรับงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดร่วมกัน แต่ละงาน รวมทั้งงานท้องสมุดจึงไม่จำเป็นต้องจัดซื้อวัสดุสำนักงาน แต่เบิกจ่ายจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง ท้องสมุดประชาชนทุกแห่งจึงต้องเบิกจ่ายวัสดุสำนักงาน เช่น กาว กระดาษไข กระดาษโปสเตอร์ ฯลฯ เพื่อใช้ในการดำเนินงานท้องสมุดตลอดปีงบประมาณ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานผู้บริหารจึงต้องปฏิบัติงานด้านนี้มาก

สำหรับบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริง ในด้านบริหารงานท้องสมุดซึ่งอยู่ใน เกณฑ์ต่ำคือ การสอบสวนและพิจารณาโทษวินัยร้ายแรงของบุคลากรท้องสมุด ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะในระบบราชการการสอบสวนโทษของข้าราชการ เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการซึ่งผู้บังคับบัญชา ระดับสูงแต่งตั้ง และมักไม่ต้องมีเหตุให้ต้องดำเนินการในเรื่องนี้

ข. บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวิชาการท้องสมุด ผู้บริหารปฏิบัติจริง ใน เกณฑ์สูงอันดับสามแรกคือ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ท้องสมุดเข้าร่วมประชุมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ ส่งเสริมให้ได้ศึกษาต่อด้านบรรณารักษศาสตร์ และส่งเสริมให้ได้ศึกษาดูงานท้องสมุดประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะงานวิชาการท้องสมุดประชาชน เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีประสิทธิภาพ ดังปรากฏจากการประเมินผลการดำเนินงานท้องสมุดประชาชนใน เขตภาคกลางพบว่า มีท้องสมุดประชาชน ร้อยละ 38.23 ที่ยังไม่มีการแบ่งหมวดหมู่หนังสือ และยังไม่ให้เลขหมวดหมู่หนังสือ แต่ละเล่ม รวมทั้งท้องสมุดจำนวนมากที่ยังไม่มีบัตรยืมหนังสือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2528 : 185) และจากปัญหาในการดำเนินงานซึ่งผู้บริหารจำนวน 26 คน ได้ระบุว่า

บรรณารักษ์ไม่เคยศึกษาด้านบรรณารักษ์โดยตรงจึงมีขีดความสามารถจำกัดในด้านวิชาการห้องสมุด ผู้บริหารจึงน่าจะเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้รับความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์ ทั้งรูปแบบการเข้าร่วมประชุมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาคือด้านบรรณารักษศาสตร์ และการให้ศึกษาดูงานห้องสมุดประเภทต่าง ๆ จึงมีบทบาทในเรื่องดังกล่าวในเกณฑ์สูง

ค. บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด ผู้บริหารปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการบริการภายในห้องสมุดในเกณฑ์สูง 2 อันดับแรก คือ ทาวิธีเชิญชวนให้ประชาชนมาใช้บริการ และสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดทำสื่อแนะนำห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ เพราะจากการสำรวจการใช้บริการห้องสมุดพบว่า ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมีผู้ใช้บริการประมาณ 150 คน/วัน ห้องสมุดประชาชนอำเภอประมาณ 51 คน/วัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2530 : 27) และปรากฏว่าห้องสมุดประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลยังมีผู้น้อย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2528 : 185) ผู้บริหารอาจเห็นว่าประชาชนยังมาใช้บริการห้องสมุดไม่มากเท่าที่ตนเองคาดหวังไว้ อีกประการหนึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของคนที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งจากการวิจัยของ ทรงกลด อภิมณฑ์รักษา (2528 : ง) พบว่า ผู้บริหารใช้เวลามากกว่าเกณฑ์ปานกลางในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหารจึงมีบทบาทเกี่ยวกับการบริการภายในห้องสมุดในเรื่องทาวิธีเชิญชวนให้ประชาชนมาใช้บริการ และสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดทำสื่อแนะนำห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ ในเกณฑ์สูง

สำหรับบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงในเกณฑ์ต่ำเป็นอันดับสุดท้ายคือ การสนับสนุนให้มีบริการ ถ่ายเอกสารในห้องสมุด อาจเป็นเพราะห้องสมุดประชาชนทุกแห่งยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสาร และยังไม่มีการอนุญาตให้บริษัทรับถ่ายเอกสารเปิดบริการในห้องสมุด จากการวิจัยของ อัมพร กิจงาม (2527 : จ) พบว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายเอกสารห้องสมุดคือบุคลากรของห้องสมุด ดังนั้นจากปัญหาด้านบุคลากรซึ่งผู้บริหาร (จำนวน 48 คน) ระบุว่าบุคลากรห้องสมุดมีไม่เพียงพอ จึงน่าที่เบ็นสาเหตุให้ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้มีการบริการการถ่ายเอกสารในห้องสมุด

บทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกิจกรรมภายในห้องสมุดในเกณฑ์สูงอันดับหนึ่งคือ เรื่องส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดนิทรรศการ ซึ่งกิจกรรมการจัดนิทรรศการในที่นี้

หมายถึงการแสดงผลงาน เช่น การแสดงหนังสือใหม่ การแสดงหนังสือเนื่องในโอกาสสำคัญ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหารน่าจะเห็นว่าการจัดนิทรรศการ เป็นกิจกรรมที่จะดึงดูดผู้ใช้ให้สนใจหนังสือ และสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ น่าจะเป็นที่ประจักษ์ของผู้บริหารศูนย์ดังปรากฏจาก ผลการวิจัยของ ประทิพพรรณ วรพัฒน์ (2526 : 105) ว่า การจัดแสดงหนังสือของห้องสมุด ประชาชนมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ในระดับมาก และผู้ใช้ส่วนใหญ่ยืมหนังสือเพราะดูจากการจัดแสดง หนังสือ นอกจากนี้บทบาทในด้านกิจกรรมภายในห้องสมุดนี้ของผู้บริหารยังสอดคล้องกับผลการ วิจัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2527 : 60) ที่พบว่ากิจกรรมที่ห้องสมุดประชาชน ทำมากคือ การจัดนิทรรศการ

สำหรับบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมภายในห้องสมุดที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์ คำคือ ส่ง เสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดแสดงหุ่น และจัดแสดงละคร ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ กิจกรรมการแสดงหุ่น การจัดแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาเตรียมการ ผู้แสดงต้อง มีการฝึกซ้อม ก่อนการแสดง มีการจัดหา จัดสถานที่ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดสถานที่นั้น ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีอาคารเป็นเอกเทศได้มาตรฐาน ผู้บริหารจึงเห็นว่าห้องสมุด ยังไม่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดังกล่าว อีกประการหนึ่ง น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่า บุคลากรห้องสมุดมีน้อย ไม่สามารถที่จะประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมการแสดงหุ่น และการ แสดงละคร ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2527 : 60) ที่พบว่าห้องสมุดประชาชนทุกขนาดไม่ค่อยทำกิจกรรม. การจัดแสดงละคร และการแสดงหุ่น

3. บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านหน่วยบริการห้องสมุด ปรากฏว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริง ใน เกณฑ์สูงอันดับหนึ่ง 2 เรื่องคือ จัดหน่วยนำหนังสือออกบริการในชนบทร่วมกับหน่วยบริการ เคลื่อนที่ของจังหวัดและอำเภอ และเรื่องจัดให้มีการหมุนเวียนหนังสือระหว่างห้องสมุดประชาชน จังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในรูปแบบหีบหนังสือหรือ กระจาหนังสือเคลื่อนที่ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัญหาในการดำเนินงานด้านหน่วยบริการห้องสมุด ซึ่งผู้บริหารครึ่งหนึ่ง (จำนวน 36 คน) ได้ระบุปัญหาในลักษณะหน่วยบริการคือ ความขาดแคลน บุคลากร ยานพาหนะ และวัสดุการอ่านมีจำกัด ห้องสมุดประชาชนจึงใช้วิธีจัดหน่วยนำหนังสือ ออกบริการในชนบทร่วมกับหน่วยบริการเคลื่อนที่ของจังหวัดและอำเภอ และจัดการหมุนเวียน

หนังสือระหว่างห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดหน่วยนำหนังสือออกบริการในชนบทร่วมกับหน่วยเคลื่อนที่ของจังหวัดและอำเภอ นั้น ผู้บริหารต้องทำอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน เพราะนโยบายของรัฐบาลต้องการให้ประชาชนในจังหวัดที่อยู่ห่างไกลได้รับบริการจากหน่วยราชการในจังหวัด จังหวัดและอำเภอจึงต้องขอความร่วมมือให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนํากิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการนำหนังสือออกบริการ สำหรับงานในลักษณะการหมุนเวียนหนังสือนั้นจะทำให้ผู้ใช้ได้ใช้วัสดุการอ่านอย่างทั่วถึง และการหมุนเวียนโดยใช้หีบหนังสือหรือกระเป๋าหนังสือเคลื่อนที่ บุคลากรห้องสมุดไม่จำเป็นต้องออกบริการเอง เพราะในการหมุนเวียนมักขอความร่วมมือจากบุคลากรในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เป็นผู้นำหีบหนังสือหรือกระเป๋าหนังสือมาแลกเปลี่ยนกัน

บทบาทในด้านหน่วยบริการห้องสมุดซึ่งผู้บริหารปฏิบัติจริงในเกณฑ์ต่ำอันดับสุดท้าย คือ เรื่องการจัดให้มีบริการเคลื่อนที่โดยทางเรือ ทั้งนี้เพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ไม่มีเรือที่จะ เป็นพาหนะนำหนังสือออกบริการ

เมื่อ เปรียบ เทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อบทบาทปฏิบัติจริงของตนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ทุกด้าน (ตารางที่ 15) ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของผู้บริหารแตกต่างจากความคิดเห็นของบรรณารักษ์ ผลการวิจัยนี้ จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความคิดเห็นต่อบทบาทของตนแตกต่างจากบรรณารักษ์

ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งมีผู้ทำไว้ 2 เรื่อง เมื่อ พ.ศ. 2522 และ 2528 คือ ผลการวิจัยของ สมสรวง ทฤติกุล (2522 : 170) ซึ่งพบว่าผู้บริหารและหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดของผู้บริหาร (อธิการ) ในแง่ที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยไม่สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มิติโชค หมั่นสุข (2528 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าความคิดเห็นของบรรณารักษ์และหัวหน้าสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริหารงานห้องสมุดทุกด้าน ความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างกันนี้อาจเป็น เพราะต่างกลุ่มต่างมีบทบาทไม่เหมือนกัน และต่างกลุ่มมีความเข้าใจในงานกันคนละด้าน

อนึ่งความคิดเห็น เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติซึ่งเป็นความรู้สึกที่บุคคลทุกคนมี แต่ในระดับที่แตกต่างกัน (สุชา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม 2520 : 103) การรับรู้บทบาทของผู้บริหารแตกต่างกันนั้น ตามความคิดเห็นของ Getzels (Getzels อ้างถึงใน วิทยุ เศรษฐ 2512 : 10) กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์การใดก็ตามรวมทั้งองค์การทางการศึกษา ถ้าจะให้งานดำเนินไปเหมาะสม และได้ผล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนั้นทุกคนจะต้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นการที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นแตกต่างกันย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่ซึ่งหมายความว่า จะจะมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้บริหารศูนย์การศึกษาณนอกโรงเรียนจังหวัดด้านห้องสมุดนั้นเอง

รายละเอียดความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับบรรณารักษ์ในแต่ละด้านมีดังนี้

ก. ด้านบริหารงานห้องสมุด ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์และวัสดุห้องสมุด ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับบรรณารักษ์จากประเด็นต่าง ๆ ในด้านบริหารงานห้องสมุด 36 ประเด็น ปรากฏว่ามีถึง 33 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 11) ประเด็นที่มีความแตกต่างกันมากในเรื่องเกี่ยวกับการเงิน คือ เรื่องการให้โอกาสแก่บรรณารักษ์ในการมีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณ จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงมากเป็นอันดับสอง ในขณะที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางเป็นอันดับเจ็ด ประเด็นนี้ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับต่างกันและอันดับแตกต่างกันมาก น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่าบรรณารักษ์เป็นผู้ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดย่อมสามารถประมาณการค่าใช้จ่ายในงานต่าง ๆ ของห้องสมุดได้ จึงให้โอกาสบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในลักษณะของการทำประมาณการค่าใช้จ่ายในแผนปฏิบัติงานประจำปี แต่เนื่องจากโครงสร้างการบริหารภายในหน่วยงาน แต่ละงานต้องเสนอเรื่องให้หัวหน้าฝ่ายพิจารณาเสนอผู้บริหาร ซึ่งอาจทำให้มีการปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสม ทำให้ไม่เป็นไปตามที่บรรณารักษ์ประมาณการไว้ บรรณารักษ์จึงเห็นว่าผู้บริหารให้โอกาสตนเองเข้าร่วมในการจัดสรรงบประมาณไม่มากเท่าที่ควร จึงมีความเห็นแตกต่างจากผู้บริหาร

ประเด็นที่มีความแตกต่างกันมากในเรื่องเกี่ยวกับบุคลากร คือ เรื่องพิจารณาความคิดความชอบของบุคลากรโดยเท่าเทียมกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับสอง ในขณะที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลางเป็นอันดับแปด ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นแตกต่างกันมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการพิจารณาความคิดความชอบนี้หมายถึงการเลื่อนขั้น ปรับระดับ เงินเดือนให้สูงขึ้น ผู้บริหารเห็นว่า เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่บุคลากรห้องสมุด จึงเห็นว่าตนเองมีบทบาทในเรื่องนี้มากเป็นอันดับสอง แต่เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดให้บุคลากรห้องสมุดซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนทำปริมาณและคุณภาพงานเสนอเพื่อให้ ก.พ. พิจารณาเมื่อถึงอัตราเงินเดือนขั้นสุดท้ายของตำแหน่งปัจจุบันของบุคลากร จึงจะสามารถเลื่อนขั้น และปรับระดับ เงินเดือนให้สูงขึ้น หรือบุคลากรห้องสมุดจะต้องไปศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงจะขอเลื่อนระดับ ปรับเงิน เดือนได้ ซึ่งในขณะที่อาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งเป็นข้าราชการครูจะมีการเลื่อนขั้นและปรับระดับเงินเดือนให้สูงขึ้นไปได้เรื่อย ๆ บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารไม่มีอำนาจในการเลื่อนขั้น และปรับอัตราเงิน เดือนให้สูงขึ้นเมื่อตนเองมีอัตราเงิน เดือนอยู่ในขั้นสุดท้ายของตำแหน่งปัจจุบัน จึงเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทในเรื่องนี้เป็นอันดับแปด

ข. ด้านวิชาการห้องสมุด ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับบรรณารักษ์ จากประเด็นต่าง ๆ ในด้านวิชาการห้องสมุด 15 ประเด็น ปรากฏว่าทั้ง 15 ประเด็น

มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 12) แสดงว่าความคิดเห็นแตกต่างกันทุกข้อ ความคิดเห็นระหว่าง 2 กลุ่มที่แตกต่างกันมากคือ การดำเนินการนิเทศและติดตามผลการจัดและการให้บริการสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลางอันดับเก้า ในขณะที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางเป็นอันดับสอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณในการออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสถานที่ที่มีจำนวนจำกัด ผู้บริหารจึงออกไปนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานได้ไม่เท่ากับที่ตนเองต้องการ ในเรื่องนี้จากการวิจัยของ สำ เรือง กองแก้ว (2529 : 143, 150) พบว่าศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนมักจะนิเทศเกี่ยวกับวิชาการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน เรื่องที่ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่จะนิเทศคือด้านการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เผยแพร่ให้ประชาชนมาใช้บริการห้องสมุด ส่วนผู้บริหารมักจะนิเทศเกี่ยวกับการบริหาร และติดตามผลการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบทางราชการ โดยเรื่อง que ผู้บริหารส่วนใหญ่จะนิเทศคือความมีระเบียบของห้องสมุดประชาชนและบริเวณโดยรอบ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจึงเห็นว่าตนเองปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ในขณะที่บรรณารักษ์อาจจะได้รับคำแนะนำ ปรึกษาจากการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนหรือประชุมพิเศษ และคำแนะนำดังกล่าวก็อาจจะมีความคล้ายคลึงกับศึกษานิเทศก์ บรรณารักษ์จึงประมาณว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในเรื่องการดำเนินการนิเทศและติดตามผลการจัดและการให้บริการโดยสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ค. ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์ ต่างก็เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับบรรณารักษ์ จากประเด็นต่าง ๆ ในด้านบริการและกิจกรรมห้องสมุด 27 ประเด็น ปรากฏว่ามีถึง 19 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 13) โดยความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากในเรื่องเกี่ยวกับการบริการ เรื่องวางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุดโดยสอดคล้องกับระเบียบกรม ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับมากอันดับห้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ผู้บริหารศูนย์

การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาโดยตรง บรรณาธิการจึงประมาณว่าน่าจะมีบทบาทในเรื่องนี้ในระดับปานกลางอันดับหนึ่ง แต่เนื่องจากตำแหน่งผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมักจะมีการโยกย้าย สับเปลี่ยนอยู่เสมอจะเห็นได้ว่าผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้จำนวนสูงสุด (ร้อยละ 44.48) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ ในระยะต่ำกว่า 1 ปี จึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารยึดระเบียบ กฎ ข้อบังคับเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุดซึ่งผู้บริหารคนเดิมได้วางไว้แล้ว นอกจากนี้ในบางเรื่องที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดมาโดยตรง ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของบรรณาธิการ

ง. ด้านหน่วยบริการห้องสมุด ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและบรรณาธิการเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ในขณะที่ความคิดเห็นของบรรณาธิการในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและบรรณาธิการจากประเด็นต่าง ๆ ในด้านหน่วยบริการ 8 ประเด็น ปรากฏว่ามีอยู่ 4 ประเด็นที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 14) โดยความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากในเรื่องจัดหน่วยนำหนังสือออกบริการในชนบท ร่วมกับหน่วยบริการเคลื่อนที่ของจังหวัดและอำเภอ โดยผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงมากอันดับหนึ่ง ในขณะที่บรรณาธิการเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง น่าจะเป็นเพราะในเรื่องการจัดหน่วยนำหนังสือออกไปบริการร่วมกับหน่วยบริการเคลื่อนที่ของจังหวัดและอำเภอนั้น เป็นเรื่องของการให้ความร่วมมือกันตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับบริการจากหน่วยราชการภายในจังหวัด ผู้บริหารจึงจัดให้มีหน่วยนำหนังสือออกบริการ ซึ่งจากปัญหาบุคลากรห้องสมุดมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานบางครั้งผู้บริหารอาจจะให้บุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดซึ่งทำหน้าที่อื่น ๆ เป็นผู้ควบคุมและนำหนังสือไปให้บริการแทนบรรณาธิการ บรรณาธิการห้องสมุดจึงไม่ทราบการปฏิบัติทุกครั้ง ทำให้ประมาณว่าผู้บริหารปฏิบัติงานที่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามมีความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณาธิการที่มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบริหารงานห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุดทั้งสิ้น 15 ประเด็น รายละเอียดดังนี้

ด้านบริหารงานห้องสมุดมีความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์แตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3 ประเด็น (ตารางที่ 11) คือ เรื่องคัดเลือกรูปแบบการเข้าทำงานในห้องสมุด เรื่องสอบสวนและพิจารณาโทษวินัยร้ายแรงของบุคลากรห้องสมุด และเรื่องดำเนินการสร้างห้องสมุดเป็นเอกเทศ

ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด ความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์แตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 8 ประเด็น (ตารางที่ 13) คือ เรื่องควบคุมและดูแลการให้บริการยืม-คืนหนังสือ เรื่องสนับสนุนให้มีการถ่ายเอกสารในห้องสมุด เรื่องส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ การวิจารณ์หรือสนทนาหนังสือ การประกวดการอ่าน การทายปัญหา การฉายภาพยนตร์/สไลด์วิดีโอ การเล่านิทาน และการแสดงหุ่น

ด้านหน่วยบริการห้องสมุด ความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4 ประเด็น (ตารางที่ 14) คือ เรื่องร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดหมุนเวียนหนังสือ เพื่อบริการการอ่านแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เรื่องจัดให้มีห้องสมุดสาขาในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ในเรือนจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำจังหวัด และเรื่องจัดให้มีบริการเคลื่อนที่ทางเรือ

จากการพิจารณาประเด็นทั้ง 15 ประเด็น แล้วพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในแต่ละประเด็นใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงสรุปว่า "ยังไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความแตกต่างกันในประเด็นทั้ง 15 ประเด็น"

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยบทบาทของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดด้านห้องสมุดประชาชนซึ่งประกอบด้วยด้านบริหารงานห้องสมุด ด้านวิชาการห้องสมุด ด้านบริการและกิจกรรมภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุด ทำให้ทราบข้อเท็จจริงซึ่งน่าจะมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการห้องสมุดประชาชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1. การวิจัยพบว่าผู้บริหารและบรรณารักษ์ต่างก็เห็นว่าบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริง ด้านห้องสมุดประชาชนอยู่ใน เกณฑ์ปานกลาง และจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ไม่ปรากฏว่า กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ระบุบทบาทของผู้บริหารในดำเนินงานห้องสมุดประชาชนไว้อย่าง ชัดเจน ซึ่งอาจจะ เป็นเหตุให้มีการปฏิบัติแตกต่างกันได้ ผู้วิจัยจึง เห็นว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียน น่าจะได้มีการพิจารณา กำหนดบทบาทที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านห้องสมุดประชาชน ให้ชัดเจน เพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารนำไปปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนให้อยู่ในแนวเดียวกัน และ เพื่อบรรลุดัชนีประสิทธิผลของห้องสมุดประชาชนที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดไว้

2. การวิจัยพบว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวิชาการ ด้านบริการและกิจกรรม ภายในห้องสมุด และด้านหน่วยบริการห้องสมุดอยู่ใน เกณฑ์ต่ำกว่าด้านบริหารงานห้องสมุด ทั้งนี้ น่าจะ เป็น เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่มีพื้นความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และได้รับความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดในรูปแบบการดูงานและ เยี่ยมชมการดำเนินงานห้องสมุดใน ประเทศ ซึ่งอาจไม่ละเอียดลึกซึ้งพอ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงควรจัดให้มีการประชุม เชิงปฏิบัติการในงานห้องสมุดด้านต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาห้องสมุดด้านอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. การวิจัยพบว่าผู้บริหารมีบทบาทปฏิบัติจริงในการสนับสนุนให้มีการถ่ายเอกสารใน ห้องสมุดอยู่ใน เกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้ เพราะห้องสมุดประชาชนขาดแคลนบุคลากร และยังไม่มีการอนุญาต ให้บริษัทรับถ่ายเอกสาร เปิดบริการในห้องสมุด แต่ในด้านการให้บริการการถ่ายเอกสารใน ห้องสมุดนั้นจะช่วยให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกในกรณีที่ต้องการใช้วัสดุการอ่านที่ห้องสมุด ไม่ อนุญาตให้ออกไปได้ เช่น หนังสืออ้างอิง หรือวารสารเย็บเล่ม เป็นต้น และจะช่วยประหยัด เวลาในการคัดลอกต้นฉบับ อีกประการหนึ่งคือจะช่วยยืมกันหนังสือหรือวารสารสูญหายหรือ อดิขาดได้ ผู้วิจัยจึง เห็นว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียนควรที่จะสำรวจความต้องการในการ ถ่ายเอกสารในห้องสมุดแต่ละจังหวัด เพื่อ เป็นข้อมูลในการอนุญาตให้บริษัทรับถ่ายเอกสาร เปิด บริการถ่ายเอกสารในห้องสมุด

ข้อเสนอต่อผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

1. การวิจัยพบว่าความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดที่มีต่อบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงด้านห้องสมุดประชาชนแตกต่างกันทุกด้าน ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้ย่อมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานด้านห้องสมุดประชาชนของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงควรหาแนวทางเพื่อสร้างความเข้าใจกับบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาโดยการจัดประชุมย่อยเฉพาะงานห้องสมุด เพื่อแก้ปัญหาหรือชี้แนะการดำเนินงานห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการประชุมประจำเดือนหรือประชุมพิเศษร่วมกันทุกงานในศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด

2. ผลการวิจัยปรากฏว่ามีปัญหาหนึ่งที่ผู้บริหารประสบในการดำเนินงานห้องสมุดคือบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการดำเนินงานห้องสมุด โดยเฉพาะในการดำเนินงานนั้นห้องสมุดบางแห่งเปิดบริการทุกวันไม่เว้นวันเสาร์ อาทิตย์ ผู้บริหารจึงควรจัดอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมาปฏิบัติแทนบรรณารักษ์ในการให้บริการในช่วงวันหยุดราชการ โดยอนุมัติให้เบิกค่าตอบแทนทำการล่วงเวลาแก่ผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่

3. ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติจริงด้านบริการและกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่สิ่งที่สำคัญต่องานห้องสมุดประชาชนที่จะช่วยให้ประชาชน เห็นคุณค่าและความสำคัญของห้องสมุดคือ การจัดบริการและกิจกรรมให้แก่ผู้ใช้ ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์ได้จัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาใช้บริการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมมีผลในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เพื่อพัฒนาห้องสมุดประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ที่มีต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารด้านห้องสมุดประชาชน เท่านั้น แต่เนื่องจากบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจต่างจากบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามแบบแผนที่ยึด เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้มีการศึกษา เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารที่มีต่องานห้องสมุดประชาชน

2. ควรจะได้มีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อศึกษา
เจาะลึกลงไปในบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารด้านท่องเที่ยวชุมชนในแต่ละด้าน ซึ่งจะเป็น
การยืนยันการปฏิบัติบทบาทของผู้บริหารให้แน่นอนอีกครั้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย